

דקאמר, לא מדובר על בדיקת הצבע לדעת אם תכלת הוא או קלא אילן, שאת זה באמת אפשר לבדוק, אלא הכונה היא **אטעימה**, שאין אדם יכול לבדוק צמר צבוע בתכלת אם נצבע לשם תכלת וכשר או לטעימה לשם נסיון ופסול, וכיון שאי אפשר לבדוק דבר זה, אין לקנות תכלת אלא מן המומחה שיודע שצבע שנצבע לנסיון פסול⁽²⁶⁾.

מר [שם חכם] **ממשכי** [שם מקום], **אייתי תכלתא בשני רב אחאי** [הביא תכלת בזמנו של רב אחאי], ורצה לבדוק אם תכלת הוא או קלא אילן. **בדקוהו בדרב יצחק בריה דרב יהודה**, על פי בדיקתו הנזכרת, **ואיפרד חזותיה**. נתקלקל מראהו. ואמרנו לעיל שאם נתקלקל מראהו פסולה. ושוב בדקו לתכלת זו בבדיקתו **דרב אויא**, ואפו את התכלת בתוך שאור קשה, כמבואר לעיל **ואישתנאי למעליותא**, ואמרינן לעיל שאם נשתנה לטובה, כשרה.

סבר מר למיפסלה לצבע, כיון דאיפרד חזותיה.

אמר להו **רב אחאי: אלא** מה נוכיח מהבדיקות, וכי **הא**, **לא תכילתא היא**, **ולא קלא אילן היא?** שהרי בבדיקתו של רב יצחק

דשבילתא מים היוצאין מן התלתן, ומימי **רגלים** מתינוק **בן ארבעים יום** [ועוד פירוש ברש"י, מי רגלים שעברו ארבעים יום משיצאו מגוף האדם], ותרי להו **בגויהו מאורתא עד צפרא** [ושורה הצבע בתוכם מהלילה עד הבוקר], **אי איפרד חזותיה** שנתקלקל מראה הצבע, **פסולה** לציצית, שקלא אילן הוא, ואם **לא איפרד חזותיה** ולא נתקלקל מראהו, סימן הוא שתכלת היא **וכשרה** לציצית.

ורב אויא קמיה דרבא משמיה דרב עזירא אמר שכך בודקין: **מיייתי המירא ארכסא דשערי**, [שאור קשה שהחמיץ הרבה], **ואפיא לה בגויהו**, [ויאפה את הצבע בתוכו], אם **אשתנאי למעליותא כשרה**, אך אם השתנה **לגריעותא פסולה**. וסימניך לידע איזה שינוי כשר ואיזה שינוי פסול **שינוי שקר**, שינוי אמת! והיינו המשנה דברו לרעה הכל יודעים שרע הוא, ואם משנה דברו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעים שטוב הוא. וזה הסימן לבדיקת תכלת שאם נשתנה לרעה פסול, ואם השתנה לטובה כשר.

ומעתה קשה על הברייתא שאמרה שתכלת אין לה בדיקה, והרי האמוראים אמרו איך לבדוק את הצבע לדעת אם תכלת הוא?

ומשני: **מואי** "תכלת אין לה בדיקה" נמי

בדיקה זו כשקנה ממומחה שיודע דיני הצביעה ולא יודע אם הצבע שיש לו אינו קלא אילן. וכך צריך לכאורה לפרש את המעשה בשני רב אחאי בגמרא לעיל שבדקו ציצית שהביאו ממקום אחר. והשפת אמת תירץ שאם נתערבו חוטים שנצבעו כדין לשם ציצית עם חוטי קלא אילן צריך בדיקה זו.

חששו לזה שכל הכותב תפליין יודע ועושה לשם תפליין ורק לעיבוד חששו שיעשה על עור מוכן.

26. הקשו התוס' אם כן לאיזה צורך נאמרה הבדיקה שבגמרא לעיל הרי עדיין צריך לקנות רק ממי שנאמן שצבע כדין, ותירצו שצריך

התקלקל מראהו ואם כן, אינו תכלת. ומאידך, בבדיקתו של רב אויא אישתני למעליותא, ואם כן, אף קלא אילן אינו?

אלא ודאי שמע מינה, שמועתא של רב יצחק ורב אויא אהרדי איתמר, ובשתיהן יחד בודקים, ואינה מחלוקת. אלא רב אויא מוסיף על דברי רבי יצחק. וכך עושים: בתחילה בודקים בבדיקתו של רב יצחק, והיכא דברקנא בדרב יצחק בריה דרב יהודה ולא איפרד חזותיה, כשרה. ואם איפרד חזותיה, אינה פסולה עדיין, אלא ברקינן לה שוב בדרב אויא, שאופים את הצבע בהמירא ארכסא [בשארור שהחמיץ הרבה]. ואם אשתני למעליותא, כשרה. אך אם אשתני לגריעותא פסולה.

וכן שלחו מתם [מארץ ישראל]: שמועתא אלו, גבי אהרדי איתמר, ואינה מחלוקת.

רבי מני רייק זובין [הקפיד לקנות תכלת רק

ממומחה היודע שצבע נסיון פסול], כהומרי מתניתא דלעיל שטעימה פסולה, ולכן צריך לקנותה מן המומחה.

אמר ליה ההוא סבא לרבי מני: הכי עבוד קמאי דקמד [כך עשו בדור שקדם לקודמך, שקנו תכלת רק מן המומחה], ואצלה עסקייהו.

תנו רבנן: הלוקח טלית מצוויצת מן השוק, אם קנאה מישראל, הרי היא בחזקתה שכשרה היא. ואם קנאה מן העובד כוכבים, מן התגר כשרה, שודאי קנה טלית זו מישראל ומאחר והוא תגר לא יגרום להפסיד נאמנותו למכור טלית שאינה כשרה. אך אם קנאה מן עובד כוכבים הדיוט⁽²⁷⁾ פסולה, שמא הוא צבעה וצביעה זו לא נעשית לשם מצות ציצית, ואף על פי שאמרו רבנן שאין אדם רשאי למכור טלית מצוויצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציציותיה, בכל זאת אנו אומרים שתגר ישראל מכר לו טלית

כהונה לא צריך חילזון.

וזו כונת השפת אמת הנ"ל, שכיון שחילזון אינו צבע אחר, אלא צביעה טובה שלא תשתנה והוא דין מיוחד בצביעת ציצית לכן צריך לבדוק בצביעת ציצית שהצביעה טובה. אבל המשנה למלך [כלי המקדש ח יג] נקט שצריך בצביעת בגדי כהונה דם חילזון. והרמב"ם סמך על מה שפירש בהלכות ציצית.

27. כתב המשנה ברורה [כ א] שהוא הדין אם קנה מישראל חשוד פסולה, וחשוד ביחס לזה הוא כמו כללי חשוד ביו"ד סימן קיט וראה שם בסעיף ח שהחשוד על הדבר אינו נאמן עליו אפילו בשבועה. ואסור לקנות ציצית מחשוד על ציצית וראה מגן אברהם [כ א] שהשולח ציצית

וכתב עוד שברמב"ם [ציצית ב, ג וה] משמע שכל ציצית צריך לבדוק את הצבע אם הוא נקלט היטיב, ולא דוקא כשיש ספק אם הוא קלא אילן. [ובדבריו מיושב לשון הרמב"ם שם [ב ד] ראה כס"מ שנדחק בלשונן] וכונתו שמהרמב"ם [ב א] מבואר שתכלת שנאמרה בתורה בכל מקום [בבגדי כהונה] היא צמר צבוע כפתוך שבכחול כעין הרקיע, ויש דין נוסף בתכלת בציצית "שתהיה צביעה ידועה שעומדת ביופיה ולא תשתנה". ועל זה פירש הרמב"ם שמביאים חלזון וכו' וסיים וזו היא התכלת של ציצית. וכן פירש דבריו העמק ברכה [ציצית ה] ובארגמן [עמוד כה], וכתבו שלכן בהלכות כלי המקדש [ח יג] הביא הרמב"ם רק דין הצבע ומראהו והשמיט שמביא חילזון, שבאמת בבגדי

מצוייזת.

רב יהודה רמי תכילתא לפרזומא דאינשי ביתיה, היה מטיל ציצית לבגד שמתכסה בו אשתו.

ומאי טעמא אין רשאי למכור טלית מצוייזת לעובד כוכבים?

ועוד היה עושה רבי יהודה: היה מברך כל **צפרא** בהתעטפו בטליתו, "להתעטף בציצית".

הבא תרגימו, [כאן בבבל פירשו דין זה] שאסרו **משום זונה**, שמא יש לעובד כוכבים זה זונה ישראלית ותבעל לו לפי שסבורה היא שישאל הוא שהרי עטוף הוא בציצית, ואינה יודעת שבביאה זו היא עוברת על לאו "לא תתחתן בם" האמור בבעילת עובדי כוכבים. ומשום כך אסרו חכמים למכור לעובד כוכבים טלית מצוייזת.

ומקשינן על רב יהודה: הרי מדרמי רב יהודה תכלת לכסות אשתו מוכח שסובר נשים חייבות בציצית, ואם כן, **קסבר** שציצית מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא, שזמנה בין ביום ובין בלילה [כי אם מצוה זו הזמן גרמא ואינה נוהגת אלא ביום, נשים פטורות ממנה].⁽²⁹⁾ וכיון שאף לילה הוא זמן ציצית, **אמאי** היה מברך רב יהודה כל **צפרא וצפרא**? הרי לא היה לו לברך אלא כשנתעטף בה פעם ראשונה, כשהיתה חדשה, ומכאן ואילך נחשב הכל כיום אחד

רב יהודה אמר: הטעם שאסרו חכמים למכור לו הוא משום חשש שמא יתלוח ישראל עמו עם עובד כוכבים זה בדרך ויחשוב שישאל הוא שהרי יש לו ציצית בבגדו, ויהרגנו.⁽²⁸⁾

29. המנחת חינוך [שפו ז] הקשה מכאן על הריטב"א בקידושין [כט א] שכתב שמצוה שאינה חיוב הגוף אלא על אחרים, כמו חיוב האב למול את בנו אין בה פטור לנשים אפילו שהזמן גרמא, [שמילה פסולה בלילה] ולכן צריך דרשא לפטור אשה מהחיוב למול את בנה. וקשה אם כן מה הראיה של הגמרא ממה שהטיל רב יהודה ציצית בבגד אשתו שהוא סובר שלילה זמן ציצית הוא, שמא הוא סובר כשמואל לעיל [מא א] או כרב אליבא דרב חסדא לעיל [מב ב] שציצית חובת טלית היא ולכן אשה לא נפטרת ממצוה זו אפילו שהזמן גרמא ובלילה אינה נוהגת?

ותירץ שכיון שהיה רב יהודה מברך כל יום להתעטף בציצית מוכח שסובר ציצית חובת גברא, שאם היא חובת טלית היה נוסח הברכה

על ידי גוי או חשוד צריך שני חותמות כמו בבשר.

28. הרמב"ם [ג ט] כתב הטעם שמא יהרגנו ולא הביא את הטעם השני. והבית יוסף כתב ששני הטעמים אמת. והרמב"ם נקט את היותר מצוי ויותר חמור. ולכן כתב החיי אדם והובא במשנה ברורה [כ ז] שבזמן הזה שאין חשש שיהרגנו אסור למכור לגוי מהטעם השני. ובביאור הלכה [כ ב] כתב שבביאור הגר"א מבואר עוד נפקא מינא בין הטעמים לדין השו"ע שם שאסור להפקיד ולמשכן לגוי, ואיסור זה הוא רק מצד שאנו חוששים גם לטעם שמא יהרגנו ולכן גם בהקפדה והשאלה שייך חשש זה. [ומסתפק שם אם בזמן הזה שאין חשש שיהרגנו כמו שכתב החיי אדם הנ"ל יהא מותר להשאל ולהפקיד ציצית לגוי].

ארוך, כיון שאין הלילה מפסיק את קיום המצוה? (30)

ומשנינן: רב יהודה סבר לה **כרבי**. (31)

דתניא: תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן, ואפילו חולצן ומניחן מאה פעמים ביום, דברי רבי. וחכמים אומרים: אינו מברך אלא שחרית בלבד.

וכיון שסבר כרבי, היה מברך על הציצית כל בוקר, אף שהכל נחשב כיום אחד ארוך.

ומקשינן: **אי הכי, שסובר כרבי, מדוע היה מברך רק כל צפרא, הרי כל שעתא שלובש כסותו היה לו לברך, אף באמצע היום?**

ומשנינן: **רב יהודה איניש צניעא הוה, ולא שרי ליה לגלמיה, לא הסיר כסותו כוליה יומא אלא בלילה. ולכן לא ברך אלא בצפרא.** (32)

ומקשינן: **ומאי שנא שהיה מברך מצפרא?** שיברך עליה אפילו אם התעטף בה קודם אור היום, באשמורת, כשהתעטף בה לתלמודו?

ומשנינן: שתי טליתות מצוייצות היו לו לרב יהודה, אחת ליום ואחת ללילה. ובצפרא, **כי משני מכסות לילה לכסות יום, היה מברך.** (33)

תנו רבנן: הכל חייבין בציצית, כהנים ליום וישראלים, גרים נשים ועבדים.

על מצות ציצית או שהיו מברכים רק בעשיה כמו שהוכיחו התוס' לעיל [מ ד"ה סדין].

30. **השאגת אריה** [ל] הקשה, לפי דעת רבנו **תם** בתוס' לעיל [מ ב ד"ה משום] **והרא"ש** [סימן א], שכסות יום חייב בלילה וכסות לילה פטור ביום מה הגמרא רוצה להוכיח שרב יהודה סובר לילה אינו זמן ציצית, הרי כסות יום לכולי עלמא חייב בלילה ויהיה קשה למה בירך כל בוקר על כסותו שהיא חייבת בציצית בלילה? והוכיח מכאן השאגת אריה כדעת הרמב"ם [ג ז] שאם לילה אינו זמן ציצית אפילו כסות יום פטורה בלילה ומיושב הוכחת הגמרא.

אבל **בבית יוסף** [סוף סימן ח] הוכיח מתשובת **הרא"ש** [ב יג] שאפילו שדעתו שכסות יום חייבת בלילה, בכל זאת הלן בטליתו מברך בבוקר שלילה נחשב הפסק משום שאינו זמן ציצית בכסות לילה. וכן פסק **השו"ע**, [ח טז] ומיושב קושיית **השאגת אריה** [וראה להלן].

31. **הקרן אורה** תמה שבגמרא סוכה [מה ב]

מפורש שרב יהודה סובר כרבנן שסוכה מברך פעם אחת ולא בכל יום ואיך אמרינן כאן שסובר כרבי? ותירץ שרב יהודה סובר שדוקא במצוה זמנית כמו סוכה אפשר לומר שיברך רק פעם אחת כרבנן, אבל מצוה שאין לה זמן כמו ציצית אם חייבת בלילה, אי אפשר לומר שיברך רק פעם אחת אלא מברך בכל פעם שלובש כרבי.

32. **הרמב"ם** [ג ט] פסק שמותר להכנס עם ציצית לבית הכסא. וכן פסק **השו"ע** [כא ג]. וכתב הנמוקי **יוסף** [יב א בדפי רי"ף שלנו] שהמקור לדין זה הוא מתירוץ הגמרא כאן שרב יהודה לא פשט טליתו כל היום אפילו כשעשה צרכיו. [ויש שהוכיחו כך מסוכה מב א שקטן היודע להתעטף עושה לו ציצית ואילו לתפילין צריך יודע לשמור תפילין ופירש רש"י שם לשמור שלא יכנס עמהם לבית הכסא].

33. הקשה **הרא"ש** [סימן כ] אם כן למה לא בירך בלילה כשהחליף מכסות יום לכסות לילה? ותירץ שהיה לובש את כסות הלילה גם ביום,

רבי שמעון פוטר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא. שלילה אינו זמן ציצית לרבי שמעון, אלא ביום בלבד הוא זמנה. וכל מצות עשה שהזמן גרמא, נשים

פטורות.⁽³⁴⁾

אמר מר: הכל חייבין בציצית כהנים ליום וישראלים.

ומקשה הגמרא: הרי פשיטא הוא, דאי נאמר

והיה פושט כסות היום כסות הלילה וכשלושה בבוקר על כסות הלילה היה מברך. ולמד מכאן הרא"ש שהלבוש שני בגדים עם ד' כנפות חייב להטיל ציציות בשניהם. וכן פסק השו"ע [ח יב]. והלבוש כתב שזה נלמד מהפסוק על כנפי בגדיהם לשון רבים. [והבית יוסף הביא דעה שדוקא בגד העליון חייב].

ובתשובות הרא"ש [כלל ב יג] הוכיח מההוה אמינא בגמרא כאן שלא פשט טליתו, ובכל זאת אם לילה לאו זמן ציצית לברך בבוקר, שלהלכה לדין שלילה לאו זמן ציצית אם ישן בלילה בטליתו צריך לברך ביום. והטור פסק שלא יברך ותמה הבית יוסף למה לא פסק כתשובת הרא"ש. והשו"ע פסק [ח טז] שיברך. והב"ח והט"ז [ח טו] תמהו שכיון שסובר הרא"ש שכסות יום חייבת בלילה אם כן אין שום הפסק במצוה כשישן בטליתו? וכתבו שלכן פטר הטור ונקטו שכך ההלכה. [כעין קושיות השאגת אריה [ל] הנ"ל]. אבל הבית יוסף כתב שסובר הרא"ש שאפילו שכסות יום חייבת בלילה בכל זאת הלילה שאינו זמן ציצית בכסות לילה, נחשב הפסק גם אם ישן בכסות יום.

עוד הקשו הב"ח והט"ז [ראה פרי מגדים משב"ז ח טו] על ראיית הרא"ש בתשובה שסותר לדבריו בהלכות [סימן כ]. והיינו שאת ההוה אמינא בסוגיא יש לפרש בשני אופנים: א. כמו רש"י [ד"ה אם כן] שרב יהודה סובר כרבנן בסוכה [מו א] שאפילו חלץ תפילין ביום אינו חוזר ומברך כשמניחן, ולכן סברה הגמרא שאפילו שפשט רב יהודה טליתו בלילה כיון

שלילה זמן ציצית אינו חוזר ומברך אפילו שפשט טליתו. וכן מבואר ברא"ש בהלכות. ב. כמו הרא"ש בתשובה שידענו שהלכה כרבי וגם רב יהודה סובר כך, אלא שסברה הגמרא שלא פשט טליתו כלל בלילה והקשו למה היה מברך בבוקר הרי סובר שלילה הוא זמן ציצית ולא הפסיק את המצוה. ואם כן דברי הרא"ש סותרים, [בביאור ההוה אמינא], ולכן פסקו הטור וב"ח וט"ז, כהרא"ש בהלכות.

אבל הגר"א בביאורו [שם] תירץ שהרא"ש בתשובה גם פירש את ההוה אמינא שרב יהודה סובר כרבנן, ומה שכתב שסברה הגמרא שלא פשט טליתו היינו משום שלרבנן אין שום חילוק אם פשט טליתו או לא וחייב הברכה תלוי רק בזמן החיוב, וכיון שמוכח מההוה אמינא שלרבנן אם לילה לאו זמן ציצית מברך כל יום ואפילו לא פשט טליתו, נלמד מכאן גם לרבי ולהלכה שלילה לאו זמן ציצית, שהישן בטליתו מברך ביום. [והיינו דמוכח שלא כקושיית השאגת אריה הנ"ל וסברת ב"ח וט"ז, אלא כסברת הבית יוסף הנ"ל].

34. הרמב"ם [ג ט] פוסק כרבי שמעון וכן הרא"ש [סימן א] ושו"ע [יו ב]. ולענין אם רוצה ללבוש פסק הרמב"ם שלא תברך שאינה מצווה, אבל הרמ"א [יו ב] כתב שיכולה לברך והיא דעת התוס' בעירובין [צו א ד"ה דילמא] וראש השנה [לג א ד"ה הא] שכל מצוה שאשה פטורה יכולה לברך.

ובתרגום יונתן בן עוזיאל [דברים כב ה] תרגם הפסוק "לא יהיה כלי גבר על אשה", שלא

ואישתרי איסור כלאים לנבייהו בלבישת בגדי כהונה [שהרי האבנט⁽³⁵⁾ היה עשוי מצמר ופשתים, כדכתיב בשמות לט כט "שש ותכלת"], היה מקום לומר שלא ליחייבו בציצית.

לכן קא משמע לן התנא, דנחי דאישתרי לכהנים לבישת כלאים בבגדי כהונה, זה דווקא בעידן בזמן עבודה. אבל בלא עידן עבודה, לא אישתרי⁽³⁶⁾ להו ללבוש כלאים. וכיון שאף הם ישנם באיסור כלאים הרי הם

שכהנים ליום וישראלים פטירי מציצית, מאן לחייב?

ומשנינן: כהנים הוא דאצטריכא ליה לתנא להשמיענו שחייבים בציצית. כי סלקא דעתך אמינא, הואיל וכתוב בקרא "לא תלבש שעטנז, צמר ופשתים יחדיו", וסמכה לו התורה "גדילים תעשה לך", ואפשר לדרוש, מאן דלא אישתרי כלאים לנבייה בלבישה, שישנו באיסור לבישת כלאים, הוא דמחייב במצות ציצית, אבל הני כהנים, הואיל

ונראה] כתב שדעת רש"י ביומא שאבנט אין בו איסור כלאים מהתורה משום שהיה קשה ואינו מחמם. והקשה עליו רבנו תם בתוס' יומא [סט א] מהגמרא כאן, ותירץ הר"ן שאפשר לפרש את הגמרא כאן בבגדי כהן גדול.

והמנחת חינוך [צט ד] הקשה למה לא אמרה הגמרא שהיינו פטורים כהנים מציצית משום שמצינו שהמעיל של כהן גדול לא היה לו ציצית ואין צורך בהיקש לכלאים? ועל האבנט אפשר לומר שפטור מציצית משום שכל הארבע כנפות שלו הם מצד אחד של גוף הלובוש. והשו"ע [י ב] פוטר בגד כזה מציצית. והמעיל, לדעת רש"י [שמות כח ד] והראב"ד בהשגות [כלי המקדש ט ג] היה לו רק שתי כנפיים ופטור מציצית. אבל לדעת הרמב"ם [שם] והרמב"ן [שמות כח לא] היה לו ארבע כנפות שתיים לפניו ושתיים מאחוריו, ולמה לא הביאה הגמרא מזה ראייה שכהנים פטורים מציצית?

ותירץ שבגדי כהונה פטורים מציצית משום שאינם של הכהן ואינו "כסותך" ודומים לטלית שאולה שהיא פטורה מציצית, ולכן צריכה הגמרא להיקש לכלאים [וראה בארגמן למסכת ציצית בתחילת הספר].

36. התוס' לעיל [מא א ד"ה תכלת] כתבו בתירוץ השני שבמקדש מותר לכהנים ללבוש

תלבש טלית ותפילין. והלבוש [יז ב] פסק שלא תלבש אשה ציצית משום לאו זה. והרמ"א כתב שיש בזה חשש יוהרא אבל אם רוצה תלבש ותברך.

ובעירובין [צו א] אמרין שמיכל בת שאול היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים. והגמרא רוצה להוכיח מזה שתפילין אינה מצוה שהזמן גרמא ולכן לא מיחו בה, ודחינן שלא מיחו בה משום שסוברים נשים סומכות רשות. ומבואר שיש סיבה למחות בנשים שלא יניחו תפילין. והתוס' שם ד"ה מיכל הביאו פסיקתא שמיחו בה חכמים והרמ"א בהלכות תפילין [לח ג] חשש לדעה זו ואוסר לאשה להניח תפילין.

ולענין ציצית לאשה היא תלוי בטעם למה יש למחות בידם, שרש"י בעירובין [שם] פירש משום בל תוסיף. והתוס' חולקים וסוברים שאין בזה משום בל תוסיף אלא הטעם משום שצריך להיזהר בגוף נקי, ולתרגום יונתן דלעיל יש לאו שלא יהיה כלי גבר על אשה. והרמ"א חשש רק לטעם של תוס' ולכן בציצית כתב לחוש משום יוהרא אבל מותר לאשה ללבוש ציצית. והלבוש חשש לתרגום יונתן.

35. כך פירש רש"י, ונקט אבנט שהיה גם בכהן הדיוט, ובבגדי כהן גדול יש עוד בגדים שהיו כלאים. והר"ן בכיצה [ז ב בדפי רי"ף ד"ה

חייבים בציצית.

עוד שנינו בברייתא זו: **רבי שמעון פוטר מציצית בנשים.**

מאי טעמא דרבי שמעון?

דתניא: כתיב גבי ציצית **"וראיתם אותו"**, ודרשינן, **פרט לכסות** העשויה ללבישה בלילה, שפטורה מן הציצית, לפי שאינה בראיה, שבלילה אין רואים.

אתה אומר שהפסוק בא למעט **פרט לכסות** לילה, או אינו בא אלא למעט **פרט לכסות סומא**, שאינו בכלל "וראיתם"?

כשהוא אומר בפרשת ציצית **"אשר תכסה בה"**, שיש כאן ריבוי בפסוק לדרשה, **הרי כסות סומא אמור**, שאת זה בא הפסוק ללמד לחייב סומא. אם כן, **הא מה אני מקיים במיעוט מ"וראיתם אותו"?** — **פרט לכסות לילה.**

ומה ראית לרבות כסות סומא מ"אשר תכסה בה", ולהוציא **כסות לילה מ"וראיתם אותו"?** ומדוע לא נדרוש להיפך, שהפסוק "אשר תכסה בה" מרבה כסות לילה, והפסוק "וראיתם אותו" ממעט כסות סומא?

מרבה אני כסות סומא לחייבה בציצית, שכן ישנה על כל פנים **בראיה אצל אחרים**, שהרי כל העולם רואים את כסותו ומתקיים בה "וראיתם אותו" לאחרים ביום, **ומוציא אני כסות לילה** לפוטרה מן הציצית, שכן בלילה אינה **בראיה** אף **אצל אחרים**. ולכן, מסתבר יותר לדרוש מ"וראיתם אותו" למעט כסות לילה, ומהפסוק "אשר תכסה" לרבות כסות סומא.

ומקשינן: **ורבנן**, החולקים על רבי שמעון, וסוברים שאף לילה זמן ציצית הוא והיא

מצות עשה שלא הזמן גרמא ונשים חייבות, מג-ב **האי פסוק "אשר תכסה בה"**, שדרש רבי שמעון לרבות כסות סומא, **מאי עבדי ליה?** שהרי לרבות כסות סומא אינם צריכים דרשא, כיון שרבנן אף בכסות לילה מחייבים בציצית, כל שכן שכסות סומא, שישנה בראיה אצל אחרים, חייבת בציצית? (37)

ומשנינן: רבנן **מייבעי** להו לדרוש פסוק זה **לכדתניא:** כתיב בציצית "גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך", ודרשינן "ארבע כנפות", **ולא שלש**, שטלית בעלת שלש כנפות, פטורה מן הציצית.

אתה אומר לדרוש למעט **ארבע ולא שלש**, או אינו בא למעט **אלא ארבע ולא חמש**, שטלית בעלת חמש כנפות פטורה מן

ג] שתמה מכאן על רש"י בסוכה [יא א ד"ה לפרזומא] שכתב שרבנן דרשו מוראיתם אותו לפטור כסות סומא ואם כן מה קושיית הגמרא? ובנמוקי הגרי"ב ציין שכן כתבו גם התוס' בשבת [קלא א ד"ה ושויין] וכן הרא"ש בהלכות תפילין [סימן טז] הובא בבית יוסף [לח] כתב שסומא פטור מציצית מדרשא זו, וראה מעדני

בגדי כהונה כלאים גם שלא בשעת עבודה, וכונת הגמרא כאן שלא הותר להם כלאים בבגדים אחרים שאינם בגדי כהונה, או שהכונה היא שלא הותר להם מחוץ "למקום" העבודה חוץ למקדש.

37. בגליון מהרש"א ציין שער המלך [ציצית